

violence from the other (home, gender, and household) are determined. A great attention is paid to the relationship between domestic violence and social stress in the family. The causes leading to violence in the family are generalized, they are: a) social; b) economic; c) psychological; d) pedagogical; e) legal; f) political; g) physiological; h) medical.

Key words: *violence, domestic violence, domestic violence, gender-based violence, domestic violence, family, family members.*

удк 343.13

Н.О. Гольдберг

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ І СВОБОД ОСОБИ ПРИ ПРОВЕДЕННІ НЕГЛАСНИХ СЛІДЧИХ (РОЗШУКОВИХ) ДІЙ У ЇЇ ЖИТЛІ ТА ІНШОМУ ВОЛОДІННІ

У статті досліджено соціальні обумовленості та загальні умови правомірності обмеження права особи на недоторканність житла чи іншого володіння, що дають змогу відмежувати випадки законного обмеження від порушення цього права, з'ясування юридичних підстав проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Будь-яке обмеження прав і свобод людини і громадянина засновується на законі, повинно мати легітимну ціль та бути необхідним для суспільства. Будь-яке втручання повинно бути вибірковим, а не загальнопошуковим. Нормативні акти, навіть відомчого рівня, а тим більше не оприлюднені чи таємні, не лише не можуть установлювати будь-яких обмежень прав і свобод людини, а й регулювати порядок і підстави їх застосування, умови, межі, строки та інші суттєві ознаки цих обмежень.

Ключові слова: *негласні слідчі (розшукові) дії, публічно недоступні місця, уповноважені оперативні підрозділи, житло та інше володіння особи.*

Постановка проблеми. Кримінальне судочинство завжди було ефективним засобом захисту конституційних прав і свобод людини. Воно також є й джерелом підвищеної безпеки як для окремої людини, так і для суспільства в цілому, коли порушується або не виконується те, що проголошено. Суспільству відомі випадки порушення прав та свобод у процесі проведення тих чи інших слідчих (розшукових) дій. Відтак, виникає нагальна потреба в дослідженні процесуального порядку проведення негласних слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи, визначення їх сутності та завдань, які вони можуть вирішувати.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанням проникнення до житла та іншого володіння особи присвячені наукові дослідження таких учених, як Ю.П. Аленін, О.В. Білоус, В.І. Галаган, О.І. Галаган, А.В. Захарко, Т.Г. Ільєва, О.В. Капліна, В.А. Колесник, О.Б. Комарницька, Л.М. Лобойко, Т.В. Лукашкіна, В. Прядко, О.Ю. Татаров, Г.В. Титаренко, Л.Д. Удалова, О.Г. Яновська та ін. Окремі аспекти інституту цієї слідчої дії досліджували як вітчизняні криміналісти та процесуалісти, так і науковці країн СНД:

Ю. П. Алєнін, Р. С. Белкін, О. О. Бондаренко, В. В. Вапнярчук, В. І. Галаган, Ю. М. Грошевий, Н. С. Карпов, Є. Д. Лук'янчиков, В. І. Маринів, В. Т. Нор, М. А. Погорецький, Ю. Г. Торбін, Ю. М. Черноус, В. Ю. Шепітько, М. Є. Шумило та ін. Їх праці мають важливе значення для розробки тактики обстеження публічно недоступних місць, житла та іншого володіння особи у кримінальному провадженні.

Формування цілей: дослідити соціальні обумовленості та загальні умови правомірного обмеження права особи на недоторканність житла чи іншого володіння, що дають змогу відмежувати випадки законного обмеження від порушення цього права, з'ясувати юридичні підстави проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

Виклад основного матеріалу. Конституційне право людини на недоторканність житла покликане забезпечувати свободу особи від незаконних уторгень будь-яких суб'єктів у її житло, сферу особистого життя й гарантується особі незалежно від того, чи є вона громадянином України, іноземцем, чи особою без громадянства. Усе, що відбувається в помешканні громадянина, не може бути розголошене без згоди зацікавлених осіб. Доступ у житлове помешкання сторонніх осіб можливий лише в разі чітко вираженої згоди громадян, які проживають у ньому. Недоторканні особисті папери, щоденники та інші документи, що зберігаються в житлі, а також і за його межами. Крім того, чітке дотримання цього права є гарантією інших прав, до яких можна віднести право на життя, на невтручання в особисте та сімейне життя, на особисту недоторканність, на володіння, користування й розпорядження своєю власністю.

У всіх цивілізованих країнах право громадян на недоторканність житла гарантоване конституцією, а також іншими законодавчими актами. Це стосується й України. Так, у ст. 47 Конституції України закріплено правило, згідно з яким: «Кожен має право на житло», а також: «Не допускається проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як за вмотивованим рішенням суду» (ч. 2 ст. 30). Лише в невідкладних випадках, пов'язаних з урятуванням життя людей та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються в учиненні злочину, можливий інший, установлений законом, порядок проникнення до житла чи до іншого володіння особи, проведення в них огляду й обшуку (ч. 3 ст. 30). Це означає, що суд може прийняти подібне рішення тільки за наявності вагомих доказів того, що є нагальна необхідність проникнути до житлового простору особи без її згоди. У всіх інших випадках потрібно поважати право особи на недоторканність житлового простору, що дає можливість проникати до житлового простору лише за безпосередньої згоди самої особи.

Серед інших законодавчих актів, які регулюють це право, особливо необхідно виділити кримінально-процесуальне законодавство. Так, вищезазначені конституційні норми з точки зору охорони прав і свобод людини мають прин-

ципово важливе значення й тому в Кримінальному процесуальному кодексі України (далі КПК України) закріплюються як засада судочинства. Зокрема, ст. 13 КПК України передбачено, що громадянам гарантується недоторканність житла чи іншого володіння особи. Не допускається проникнення до житла чи іншого володіння особи, проведення в них огляду чи обшуку інакше як умотивованим судовим рішенням, крім випадків установлених чинним кримінально-процесуальним законодавством України. Таким чином, можна виділити положення, що відображають зміст принципу недоторканності житла чи іншого володіння особи: – житло чи інше володіння особи є недоторканим; – держава гарантує кожному недоторканність житла від здійснення дій з боку її органів і посадових осіб, пов'язаних з таємним або відкритим уторгненням у будь-якій формі в житло чи інше володіння особи; – ніхто не має права без законної підстави проникнути до житла чи іншого володіння інакше як за добровільною згодою особи, яка ними володіє, або ухвалою слідчого судді, крім випадків установлених законом.

Виятки із зазначеного принципу виражаються в такому: обмеження права на недоторканність житла чи іншого володіння особи шляхом проникнення в них без добровільної згоди останньої допускається лише для досягнення завдань кримінального судочинства тільки на підставі ухвали слідчого судді; – проведення обшуку чи огляду житла або іншого володіння особи допускається лише на підставі ухвали слідчого судді, незалежно від наявності або відсутності добровільної згоди особи; – обмеження права на недоторканність житла чи іншого володіння особи без ухвали слідчого судді допускається тільки у невідкладних випадках, пов'язаних з врятуванням життя та майна чи з безпосереднім переслідуванням осіб, які підозрюються у вчиненні злочину. Ураховуючи винятковість обмеження зазначеного права особи, і поряд з цим, необхідність такого обмеження з метою вирішення завдань кримінального судочинства обумовлюється балансом між ними, який може бути досягнуто тільки за таких процесуальних положень: 1) наявність підстав, передбачених законом; 2) наявність рішення відповідних посадових осіб у визначених законом випадках; 3) відповідність обсягу обмеження прав особи дійсній необхідності, що впливає з матеріалів справи [1, с. 14].

У найважливіших міжнародно-правових актах також проголошено право громадян на недоторканність житла. Зокрема у ст. 12 Загальної декларації прав людини передбачено: «Ніхто не може зазнавати безпідставного втручання у його особисте й сімейне життя, безпідставного посягання на недоторканність його житла. Кожна людина має право на захист закону від такого втручання або таких посягань». Аналогічна вимога міститься в ст. 17 Міжнародного пакту про громадянські й політичні права.

Стаття 8 Конвенції про захист прав людини та основних свобод (1950 р.), відомої як Європейська конвенція з прав людини, комплексно

декларує зазначені права. Зокрема, у ній зазначено: «Кожен має право на повагу до його приватного й сімейного життя, до житла й до таємниці кореспонденції» [2, с. 13, 62, 284, 285].

Дослідження процесуальних особливостей проведення негласних слідчих (розшукових) дій у житлі чи іншому володінні особи щонайперше вимагає проведення детальної роботи над визначенням певного понятійного апарата. Отже, для проведення повноцінного вивчення цієї проблеми, для уникнення непорозумінь на практиці та порушень закону під час їх проведення, нам необхідно визначити такі поняття, як «житло» та «інше володіння особи». Також варто зазначити, що наявність закріпленого в нормах Конституції України чи КПК визначення «житла» дає змогу уникнути спекуляцій стосовно кваліфікації діянь злочинців, які проникли в те чи інше приміщення. Адже, як відомо, проникнення в житло є кваліфікувальною ознакою окремих злочинів (наприклад, ст.ст. 185-187 Кримінального Кодексу України (далі КК України)), наявність якої може значно обтяжити покарання підсудного [3, с. 82-84].

Згідно з ч. 2 ст. 233 КПК України під житлом особи розуміється будь-яке приміщення, яке знаходиться в постійному чи тимчасовому володінні особи, незалежно від його призначення і правового статусу, та пристосоване для постійного або тимчасового проживання в ньому фізичних осіб, а також усі складові частини такого приміщення. Не є житлом приміщення, спеціально призначені для утримання осіб, права яких обмежені за законом. Під іншим володінням особи розуміються транспортний засіб, земельна ділянка, гараж, інші будівлі чи приміщення побутового, службового, господарського, виробничого та іншого призначення тощо, які знаходяться у володінні особи.

З'ясовуючи зміст наведених термінів, слід ураховувати, що Постанова Пленуму ВСУ України від 28 березня 2008 року № 2 «Про деякі питання застосування судами України законодавства при дачі дозволів на тимчасове обмеження окремих конституційних прав і свобод людини і громадянина під час здійснення оперативно-розшукової діяльності, дізнання і досудового слідства», звертає увагу на те, що згідно з практикою ЄСПЛ ужите в п.1 ст.8 Конвенції поняття «житло» охоплює не лише житло фізичних осіб, воно може поширюватися на офісні приміщення, які належать фізичним особам, а також офіси юридичних осіб, їх філії та інші приміщення (рішення ЄСПЛ у справах «Німіц проти Німеччини» від 16 грудня 1992 року (обшук у кабінеті адвоката) [4].

Відповідно до практики Європейського Суду, можна дати таке узгальнююче визначення житла – це місце, де особа постійно чи тимчасово проживає або має намір проживати незалежно від форми чи підстави такого проживання, яке призначене чи пристосоване для цього й межа

якого визначає сферу відомої відособленості особистого життя (особистий приватний простір) особи.

А.В. Захарко зазначає, що проникнення до житла чи іншого володіння особи не слід відносити до слідчих дій, бо воно саме по собі не надає можливості слідчому отримати докази або перевірити вже отримані докази в кримінальному провадженні [5, с. 154]. О.В. Білоус уточнює, що під час кримінального провадження з проникненням до житла чи іншого володіння особи здійснюються чи можуть здійснюватися: затримання особи, тимчасовий доступ до речей та документів, арешт майна, контроль за поведінкою підозрюваного, обвинуваченого, який перебуває під домашнім арештом, обшук, огляд, слідчий експеримент, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння [6, с. 268].

Ураховуючи вищезазначене, проникненням у житло чи інше володіння особи слід вважати входження чи вторгнення в житло фізично чи з використанням різного роду технічних пристроїв чи інше володіння особи, здійснене всупереч волі особи, що в ньому проживає чи ним користується на законних підставах, а також порушення таємниці її приватного та сімейного життя, листування та телефонних розмов у житлі чи іншому володінні, здійснене поза межами житла чи іншого володіння особи, за відсутності визначених законом підстав чи в порушення встановленого законом порядку.

Таким чином, у результаті дослідження змісту права особи на недоторканність житла чи іншого володіння можна дійти висновку про те, що право особи на недоторканність житла чи іншого володіння в кримінальному процесі слід розглядати як самостійне суб'єктивне право особи, встановлене й гарантоване Конституцією України та кримінально-процесуальним законом, що охороняє її житло та інше володіння від протиправних проникнень з боку державних органів і посадових осіб, які ведуть кримінальний процес, гарантує збереження таємниці приватного життя в житлі чи іншому володінні, забезпечує додержання законності при проведенні слідчих та інших процесуальних дій у ньому, а також можливість відновлення порушених прав особи при незаконному обмеженні недоторканності житла чи іншого володіння.

Різновидом негласних слідчих (розшукових) дій, які проводяться в житлі чи іншому володінні особи, є обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи.

У ст. 267 КПК України передбачено, що слідчий має право обстежити публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи шляхом таємного проникнення в них, у тому числі з використанням технічних засобів, з метою:

- 1) виявлення і фіксації слідів вчинення тяжкого або особливо тяжкого злочину, речей і документів, що мають значення для їх досудового розслідування;
- 2) виготовлення копій чи зразків зазначених речей і документів;
- 3) виявлення та вилучення зразків для дослідження під час досудового розслідування тяжкого або особливо тяжкого злочину;
- 4) виявлення осіб, які розшукуються;
- 5) установлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи.

Згідно з Інструкцією «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні», затвердженої спільним наказом Генеральної прокуратури України, Міністерства внутрішніх справ України, Служби безпеки України, Адміністрації Державної прикордонної служби України, Міністерства фінансів України, Міністерства юстиції України [7] обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи (ст. 267 КПК України) полягає в таємному проникненні слідчого чи уповноваженої особи без відома власника чи володільця, приховано, під псевдонімом або із застосуванням технічних засобів у приміщення та інше володіння для встановлення технічних засобів аудіо-, відеоконтролю особи або безпосередньо з метою виявлення й фіксації слідів злочину, проведення огляду, виявлення документів, речей, що мають значення для досудового розслідування, виготовлення копій чи їх зразків, виявлення осіб, які розшукуються, або з іншою метою для досягнення цілей кримінального провадження.

Проводити обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи має право слідчий, який здійснює досудове розслідування злочину, або за його дорученням – уповноважені оперативні підрозділи Національної поліції, органів безпеки, органи, Національного антикорупційного бюро України, органів, що здійснюють контроль за додержанням податкового й митного законодавства, органів Державної пенітенціарної служби України, органів Державної прикордонної служби України.

Правовою підставою здійснення негласних слідчих (розшукових) дій уповноваженими оперативними підрозділами є письмове доручення слідчого або прокурора у кримінальному провадженні. У цьому випадку, на час проведення зазначених дій, уповноважений працівник оперативного підрозділу набуває повноважень слідчого. Звертаємо увагу, що працівники уповноважених оперативних підрозділів не мають права здійснювати процесуальні дії у кримінальному провадженні за власною ініціативою або звертатися з клопотаннями до слідчого судді чи прокурора (стаття 41 КПК України) [8].

Обстеження, як негласну слідчу (розшукову) дію, здійснюють таємно від власників і зацікавлених осіб. Таким чином, обмежують конституційне право громадян на недоторканність житла й тому обстеження, проведене без дозволу суду, буде незаконним і не матиме доказової сили.

Згідно з ч. 2 ст. 246 КПК України зазначена негласна слідча дія проводиться: по – перше, у випадках, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб.; по-друге, тільки у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів; по-третє, на підставі ухвали слідчого судді в межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування.

Розгляд клопотань про обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи повинен здійснювати слідчий суддя Апеляційного суду Автономної Республіки Крим, апеляційного суду області, міст Києва та Севастополя, у межах територіальної юрисдикції якого знаходиться орган досудового розслідування. Серед клопотань про обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи впродовж періоду з 20 листопада 2012 року по 31 грудня 2013 року найбільша кількість перебувала на розгляді слідчих суддів апеляційних судів Харківської (надійшло 263 клопотання, задоволено 98,5 %) та Донецької (надійшло 178 клопотань, задоволено 98,3 %) областей. За період із 01 січня 2014 року по 28 лютого 2014 року найбільша кількість зазначених клопотань залишається в Апеляційному суді Харківської області (надійшло 50 клопотань, задоволено 98 %).

Клопотання слідчого про надання дозволу на проведення цієї негласної слідчої (розшукової) дії повинно бути узгоджено з прокурором.

Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання протягом шести годин з моменту його отримання. Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання.

У клопотанні слідчого обов'язково зазначаються: 1) найменування кримінального провадження та його реєстраційний номер; 2) короткий виклад обставин злочину у зв'язку з розслідуванням якого подається клопотання; 3) правова кваліфікація злочину із зазначенням статті КК України; 4) відомості про особу (осіб) і місце щодо яких необхідно провести обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; 5) обставини, що дають підстави для проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи; 6) обґрунтування строку проведення негласної слідчої (розшукової) дії; 7) обґрунтування неможливості отримання відомостей про злочин та особу, яка його вчинила, в інший спосіб; 8) обґрунтування можливості отримання під час проведення негласної слідчої (розшукової) дії доказів, які самостійно або

в сукупності з іншими доказами можуть мати суттєве значення для з'ясування обставин злочину або встановлення осіб, які його вчинили [9].

Слідчий суддя зобов'язаний розглянути клопотання про надання дозволу на проведення обстеження публічно-недоступних місць, житла чи іншого володіння особи протягом шести годин з моменту його отримання. Розгляд клопотання здійснюється за участю особи, яка подала клопотання. Зазначимо, що слідчий суддя не має права відмовити в розгляді клопотання про обмеження конституційних прав громадян, але не зобов'язаний давати дозвіл на проведення такого негласного заходу, якщо не дійде висновку щодо потреби надання дозволу (ухвали), його обґрунтованості та законності, у тому числі з точки зору вимог законодавства. Звідси випливає, що обов'язок обґрунтувати необхідність проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи лежить на особах, які звернулися до слідчого судді за дозволом (клопотанням) на ці дії.

Зауважимо, що закон не передбачає можливості повернення клопотання через недостатність представлених з ним матеріалів. У такому випадку слідчий суддя розглядає подання й виносить рішення на підставі наявних матеріалів, у разі недостатності яких – відмовляє в задоволенні подання через його необґрунтованість. Відмова в наданні дозволу не перешкоджає повторному зверненню з новим клопотанням про надання такого дозволу.

Цілком логічним є те, що для забезпечення таємниці, убезпечення витоку інформації про проведення негласної слідчої (розшукової) дії, судові засідання з цих питань має відбуватися в закритому режимі з участю прокурора і, у разі потреби слідчого, який вніс клопотання.

Строк дії ухвали слідчого судді про дозвіл на проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи не може перевищувати два місяці.

Наділення суду повноваженнями щодо здійснення процедури надання дозволу на проведення зазначених дій, пов'язаних з обмеженнями конституційних прав громадян, не обмежує цих прав, а навпаки, створює додаткову гарантію їх захисту.

Якщо слідчий, прокурор вважає, що проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи слід продовжити, то слідчий за погодженням з прокурором або прокурор мають право звернутися до слідчого судді з клопотанням про винесення ухвали.

Контроль за дотриманням законності при організації й проведенні обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи здійснюється: 1) слідчим, прокурором, слідчим суддею в межах кримінального провадження (ст. 3 КПК); 2) керівниками органів, які здій-

снюють оперативно-розшукову діяльність, у разі виконання зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії за дорученням слідчого (ст. 9 Закону «Про оперативно-розшукову діяльність»).

Згідно з ч.1 ст. 252 КПК України фіксація ходу й результатів негласної слідчої (розшукової) дії повинна відповідати загальним правилам фіксації кримінального провадження. За результатами проведення таких негласних дій складається протокол, до якого в разі необхідності долучаються додатки. Протокол про проведення зазначеної дії з додатками не пізніше ніж через двадцять чотири години з моменту її припинення передається прокуророві. Прокурор уживає заходів щодо збереження отриманих під час проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи речей і документів, які планує використовувати у кримінальному провадженні. Особи, конституційні права яких були тимчасово обмежені під час проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, а також підозрюваний, його захисник мають бути письмово повідомлені прокурором або за його дорученням слідчим про таке обмеження. Конкретний час повідомлення визначається з урахуванням наявності чи відсутності загроз для досягнення мети досудового розслідування, суспільної безпеки, життя або здоров'я осіб, які причетні до проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи. Відповідне повідомлення про факт і результати обстеження повинне бути здійснене протягом дванадцяти місяців з дня його припинення, але не пізніше дня звернення до суду з обвинувальним актом. Відомості про факт і методи проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи, осіб, які його проводили, а також інформація, отримана в результаті проведення, не підлягають розголошенню особами, яким це стало відомо в результаті відкриття матеріалів іншій стороні в порядку, передбаченому статтею 290 КПК України. Якщо протоколи про проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи містять інформацію щодо приватного (особистого чи сімейного) життя інших осіб, захисник, а також інші особи, які мають право на ознайомлення з протоколами, попереджаються про кримінальну відповідальність за розголошення отриманої інформації про інших осіб. Виготовлення копій протоколів про проведення обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи та додатків до них забороняється.

Висновки. Таким чином, обстеження публічно недоступних місць, житла чи іншого володіння особи – це негласна слідча (розшукова) дія, яка здійснюється тільки у кримінальному провадженні щодо тяжких або особливо тяжких злочинів, якщо відомості про злочин та особу, яка його вчинила, неможливо отримати в інший спосіб. Проводити цю дію має

право слідчий або за його дорученням працівник оперативного підрозділу, суть якої полягає в огляді визначених об'єктів, у тому числі з використанням технічних засобів, шляхом таємного проникнення, на підставі ухвали слідчого судді, з метою збирання (виявлення й фіксації) інформації, значимої для забезпечення кримінального судочинства, безпеки суспільства й держави; контроль за дотриманням законності при організації й проведенні здійснюють слідчий, прокурор, слідчий суддя в межах кримінального провадження, а також керівники органів, які проводять оперативно-розшукову діяльність, у разі виконання зазначеної негласної слідчої (розшукової) дії за дорученням слідчого (ст. 9 Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність»). Забороняється збирання, зберігання, використання та поширення конфіденційної інформації про особу без її згоди. Не допускається незаконне проникнення в публічно недоступні місця, житло чи інше володіння особи. Закон робить із цих правил виняток в інтересах національної безпеки, боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку, захисту прав і свобод інших людей.

Будь-яке обмеження прав і свобод людини й громадянина засновується на законі, повинно мати легітимну ціль та бути необхідним для суспільства. Будь-яке втручання повинно бути вибіркоким, а не загальнопошуковим. Нормативні акти, навіть відомчого рівня, а тим більше неоприлюднені чи таємні, не лише не можуть установлювати будь-яких обмежень прав і свобод людини, а й регулювати порядок і підстави їх застосування, умови, межі, строки та інші суттєві ознаки цих обмежень.

Використані джерела:

1. Літвінова І.Ф. Соціальна обумовленість та загальні умови правомірного обмеження права особи на недоторканність житла чи іншого володіння / І.Ф. Літвінова // Адвокат. – 2009. – № 1. – с. 12-15.
2. Международные и внутригосударственные акты о правах человека : сб. док. / сост. Р. М. Валеев, Р. Г. Вагизов. – Казань : Казан. гос. ун-т, 2006. – 638 с.
3. Кримінальний кодекс України. – Х.: ПП “ІГВНІ”, 2007. –208с.
4. Нимитц (Niemietz) против Германии Судебное решение от 16 декабря 1992 г.: решение Европейского суда по правам человека [Електронний ресурс]: [текст рішення Європейського Суду з Веб-сайту Європейської конвенції о защите прав человека: право и практика]. – Режим доступа до ресурсу: <http://www.echr.ru/documents/doc/2461421/2461421.htm>
5. Захарко А. В. Регламентация проникновения до житла чи іншого володіння особи / А. В. Захарко // Європейські стандарти кримінального судочинства: Матеріали всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Донецьк, 27 вересня 2013 року). Ред. кол. О. О. Волобуєва, В. П. Горбачов, Д. С. Паламар. – Донецьк: ДЮІ МВС України, 2014. – С. 154-155.

6. Білоус О. В. Законодавча регламентація проникнення до житла чи іншого володіння особи під час кримінального провадження / О. В. Білоус // Держава і право. Збірник наукових праць. Юридичні й політичні науки. Випуск 65. – К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2014. – С. 264-271.

7. Інструкція «Про організацію проведення негласних слідчих (розшукових) дій та використання їх результатів у кримінальному провадженні» від 16.11.2012 р. № 114/1042/516/1199/936/1687/5. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/v0114900-12>

8. Кримінальний процесуальний кодекс України : наук.-практ. коментар / за заг. ред. В. Г. Гончаренка, В. Т. Нора, М. Є. Шумила. – К. : Юстиніан, 2012. – 765 с.

9. Про затвердження порядку отримання дозволу суду на здійснення заходів, які тимчасово обмежують права людини, та використання добутої інформації [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів від 26.09.2007 р. № 1169. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/KP071169.html

Гольдберг Н.А. Обеспечение конституционных прав и свобод граждан при проведении негласных следственных (розыскных) действий в жилище и ином владении лица

В статье исследованы социальные обусловленности и общие условия правомерного ограничения прав лица на неприкосновенность жилища или иного владения, позволяющие отделить случаи законного ограничения от нарушения этого права, определение юридических оснований проведения обследования публично недоступных мест, жилища и иного владения лица. Любое ограничение прав и свобод человека и гражданина основывается на законе, должно иметь легитимную цель и быть необходимым для общества. Любое вмешательство должно быть выборочным, а не всепоисковым. Нормативные акты, даже ведомственного уровня, а тем более не обнародованы или тайные, не только не могут устанавливать каких-либо ограничений прав и свобод человека, но и регулировать порядок и основания их применения, условия, пределы, сроки и другие существенные признаки этих ограничений.

Ключевые слова: *негласные следственные (розыскные) действия, публично недоступные места, уполномоченные оперативные подразделения, жилище и иное владение лица.*

Goldberg N.O. Ensuring of the constitutional rights and freedoms of the individual during the covert investigation (search) actions in his / her housing and other property

The article explores the social conditioning and general conditions of lawful limitation of the right to inviolability of the home or other possessions that allow you to distinguish the statutory limit from the violation of this law, clarifying the legal basis of the investigation of the publicly inaccessible places , home or other property.

Criminal proceedings have always been an effective means of protecting constitutional rights and freedoms. It is also a source of danger both for the individual and for society as a whole, when broken or not performed that proclaimed. Society known violations of rights and freedoms in the conduct of certain investigative (detective) action. Thus, there is an urgent need to study the procedural order of covert investigative (detective) actions in the home or other property, to determine their nature and the tasks they can solve.

It has been found that the individual right to inviolability of the home or other property, it can be concluded that the individual's right to inviolability of the home or other property in criminal proceedings should be regarded as an independent subjective right of an individual established and guaranteed by the Constitution of Ukraine and the criminal procedure law which protect his / her house and other possessions from unlawful intervention by the government agencies and officials who conduct criminal proceedings, guarantee the privacy in the home or other property, ensure compliance with the law during the investigation and other procedural actions in it, and the ability to redress the violation of rights of the individual in illicit restriction of inviolability of the home or other property.

Any restriction on the rights and freedoms of an individual and a citizen is to be based on law, must have a legitimate aim and be necessary for society. Any intervention must be selective and not general search. Regulations, even of the departmental level, and all the more not public or secret, neither can set any restrictions on rights and freedoms, nor regulate the procedure and grounds for their application, conditions, limits, deadlines, and other important features of limitations.

Key words: *unspoken investigation (investigative) actions publicly inaccessible places authorized by the operational units, housing and other possessions.*

УДК 343.132

**В.Г. Дрозд,
В.Ю. Дрозд**

ПОРЯДОК ЗАСТОСУВАННЯ ЗАПОБІЖНИХ ЗАХОДІВ ДО ОКРЕМОЇ КАТЕГОРІЇ ОСІБ

У статті наведено порядок обрання запобіжних заходів щодо окремої категорії осіб. Розглянуто проблемні аспекти застосування запобіжних заходів до: неповнолітніх, осіб, щодо яких передбачається застосування примусових заходів медичного характеру, суддів та народних депутатів України. Проаналізовано чинне Кримінальне процесуальне законодавство України на предмет прогалин та колізій у застосуванні запобіжних заходів до такої категорії осіб.

Ключові слова: *запобіжні заходи, підстави застосування, неповнолітні, заходи медичного характеру, судді, народні депутати.*

Постановка проблеми. Правова реформа в Україні покликана забезпечити підвищення ефективності діяльності правоохоронних органів у боротьбі зі злочинністю і якісно підвищити рівень захисту конститу-